

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל להסדר בין תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ לגבינות משק-אחים מאיר, בית יצחק בע"מ

1. פתח דבר

ביום 10 באוגוסט 2015 ניתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק") להסדר בין תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ (להלן: "תנובה") לגבינות משק-אחים מאיר, בית יצחק בע"מ (להלן: "המחלבה") שעניינו הסכם הפצה (להלן: "הפטור הקודם").¹ כעת מונחת בפניי בקשה לחידוש הפטור.

לאחר ששבתי ובחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי ההסדר אינו פוגע פגיעה של ממש בתחרות בשוק המושפע ממנו, כי עיקרו אינו בהפחתת התחרות או במניעתה וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק על יסוד הנימוקים שיפורטו להלן.

2. הצדדים להסדר

תנובה היא אגודה שיתופית אשר נמצאת בבעלות קבוצת ברייט-פוד (76.7%) ואחזקות תנובה תעמ"ת - אגודה שיתופית חקלאית בע"מ (23.3%). תנובה עוסקת בייצור, שיווק והפצה של מוצרי מזון שונים, בהם: מוצרי חלב, בשר, עופות, דגים, ביצים, ירקות קפואים ומוצרי מאפה קפואים. תנובה היא מונופול מוכרז בחלב שתייה ובמוצרי חלב.²

המחלבה היא חברה פרטית בבעלות צבי מאיר (50%) ולסלי מאיר (50%) שעיקר עיסוקה בייצור של גבינות מיוחדות ומוצרי יוגורט מחלב כבשים ועיזים.

3. ההסדר והכבילות שבו

ההסכם נושא הבקשה הוא הסכם הפצה על פיו מעניקה תנובה שירותי הפצה וסחר למוצרי המחלבה בתמורה לעמלה (להלן: "הסכם ההפצה"). שירותיה של תנובה כוללים ניהול לוגיסטי של הובלת המוצר ללקוח, גיבוש וניהול הסכמי הסחר וגבייה. על פי ההסכם, מחיר המוצרים לקמעונאי יהיה מחיר מחירון שייקבע על ידי המחלבה. יחד עם זאת תנובה רשאית להעניק הנחות נוספות לקמעונאים על פי שיקול דעתה הבלעדי ועל חשבונה.

בתקופה שקדמה למתן הפטור הקודם הסכם ההפצה התקיים לאורך שנים מבלי שהובא לאישור מערך ההגבלים העסקיים. אי לכך, בעקבות מגעים שניהלו הצדדים עם הממונה על הגבלים עסקיים, נחתם עמם צו מוסכם במסגרתו תנובה והמחלבה התחייבו לשלם לאוצר המדינה סך של

¹ החלטה בדבר פטור מאישור הסדר כובל להסכם בין: תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ וגבינות משק-אחים מאיר בית יצחק בע"מ (10.8.2015) **הגבלים עסקיים** 500831.

² הכרזה בדבר קיום מונופולין: תנובה מרכז שיתופי לתוצרת חקלאית בישראל בע"מ (25.12.1988) **הגבלים עסקיים** 4100052.

סך של 385,000 ₪ ו-20,000 ₪ בהתאמה. ביום 27.10.2016 ניתן לצו תוקף של פסק דין בבית הדין להגבלים עסקיים.³

4. השפעת ההסדר על התחרות

תנובה היא השחקן המשמעותי בענף החלב בישראל. תנובה משווקת ומייצרת מגוון רחב של מוצרי חלב, ובכלל זה מוצרי חלב ניגר וחלב בטעמים, גבינות קשות ורכות, גבינה לבנה, גבינת קוטג', מוצרי יוגורט, שמנת ולפן. פרט לתנובה פועלים בישראל שני שחקנים נוספים בלבד המשווקים מגוון דומה של מוצרי חלב – קבוצת שטראוס ומחלבת טרה. המחלבה פועלת אף היא בתחום החלב, אך היא מייצרת, כאמור, מספר מוצרים מצומצם. נוסף למחלבה פועלות בישראל עשרות מחלבות המתמקדות בייצור של מוצרי חלב מסוימים, וכן מספר יבואנים של מוצרי חלב. מבדיקת הרשות עולה כי ישנו מספר מצומצם של מוצרים שהן תנובה והן המחלבה משווקות – פרמזין מגורד; מוצרי יוגורט מחלב עיזים; וכן חמאה באריזות אישיות לשוק המוסדי.

4.1. חששות תחרותיים הנובעים מהסכם ההפצה

הסכם ההפצה עלול להעלות מספר חששות תחרותיים. להלן נפרט את המרכזיים שבהם. הסכם ההפצה מקים, לכאורה, חששות מפני הפעלת כוח שוק חד-צדדי או הפעלת כוח שוק מתואם ביחס למוצרים שמשווקים הן על ידי תנובה והן על ידי המחלבה – פרמזין מגורד, מוצרי יוגורט מחלב עיזים וחמאה באריזות אישיות לשוק המוסדי.

חשש נוסף שמתעורר, לכאורה, נוגע לאפשרות שתנובה – המחזיקה בנתחי שוק גבוהים בחלק מן המוצרים המשווקים על ידה – תבצע "קשירה" בין מוצרי המחלבה למוצרים אחרים בסל מוצרי תנובה, באופן שיפגע בתחרות בין המחלבה למתחרותיה ויגרום לדחיקתן של האחרונות.

בדיקת רשות ההגבלים העסקיים העלתה כי החששות האמורים מופגים נוכח קיומם של שחקנים רבים – מחלבות ויבואנים – אשר פועלים בתחומים בהם פועלים הצדדים להסכם.

בעניין החששות מהפעלת כוח שוק חד צדדי או מתואם, בדיקת הרשות העלתה כי נתח השוק המצרפי של הצדדים להסכם בתחום יוגורט עיזים נמוך מ-20 אחוז. לצדם פועלים למעלה מעשרה מתחרים, אשר שלושה מתוכם מחזיקים כל אחד בנתח שוק של מעל 15 אחוז.

בתחום הפרמזין המגורד תנובה אומנם מחזיקה בנתח שוק משמעותי של כ-63 אחוז. אולם מאחר שהמחלבה מחזיקה בנתח שוק זניח בתחום זה (כ-2 אחוז), הרי שתבירתה לתנובה במסגרת ההסכם מגדילה אך במקצת את נתח השוק של תנובה באופן שאינו מקים, כשלעצמו, חששות תחרותיים. בתחום החמאה, בדיקת הרשות מראה כי המחלבה משווקת מוצר זה אך ורק לשני לקוחות בשוק המוסדי, וכי שיעור הכנסותיה מפעילות זו עומד על פחות מ-1 אחוז מכלל הכנסותיה. לאור כך, התבירה לתנובה בתחום זה אינה מקימה חששות תחרותיים.

החשש מקשירה ומדחיקת מתחרותיה של המחלבה מופג אף הוא בנסיבות העניין. מבדיקת הרשות עולה שכלל בקרב הלקוחות הקמעונאים קיימת דרישה למגוון מוצרים, וכי הם אינם

³ ה"ע 25574-08-16 הממונה על הגבלים עסקיים נ' תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ ואח' (פורסם באתר רשות ההגבלים העסקיים, 27.10.2016).

נוהגים להסתפק ברכישת כל מגוון מוצרי החלב ממחלבה אחת. על כן, יכולתה של תנובה לכפות עליהם רכישת מוצרי המחלבה בלבד מוגבלת. בנוסף, המחלבה פועלת בתחומי נישא והיקף פעילותה זניח לעומת היקפי הפעילות של תנובה באופן שמקטין את התמריץ של תנובה לקשור בין מוצרי המחלבה למוצריה.

כאן המקום לעמוד בקצרה על היעילות ועל התועלת התחרותית שטמונים בהסכם ההפצה. כפי שצוין בפטור הקודם הסכם ההפצה מקנה למחלבה יכולת לשווק את מוצריה בצורה יעילה לאלפי נקודות ברחבי הארץ, בעוד שמחלבות קטנות ובינוניות אחרות מגיעות למאות אחדות של נקודות הפצה. משכך, פירוק ההסכם יביא לגריעתה של המחלבה מתחרות בנקודות מכירה רבות.

4.2. חששות תחרותיים הנובעים מהכתבת מחיר מקסימום

במסגרת הסכם ההפצה מכתיבה המחלבה את המחירים המרביים אותם רשאית תנובה לגבות מלקוחותיה בעבור מוצרי המחלבה. ואולם, לתנובה מסור שיקול דעת למתן הנחות נוספות.

הסכם בדבר הכתבת מחיר אנכית (המכונה גם retail price maintenance, או בקיצור RPM), במסגרתו מכתיב הספק למפיץ את המחיר בו יימכר המוצר ללקוח, עשוי להוות הסדר כובל על פי סעיף 2(א) לחוק במידה שמתקיים בו יסוד העלילות למניעה או להפחתה של התחרות בעסקים.

בענייננו, קביעת מחיר מרבי מהווה אמצעי פיקוח של המחלבה כי תנובה לא תעלה את המחיר באופן אשר יפחית את כמות המוצרים שימכרו. בשים לב לכך שמרבית מוצרי המחלבה מופצים על ידי תנובה בלבד, ולכך שכבילת המחיר נוגעת למחיר לקמעונאי ואינה נוגעת למחיר לצרכן הסופי, אין חשש כי המחיר שנקבע על ידי המחלבה ישמש כנקודת ייחוס לתיאום בין קמעונאים באופן שימנע או יפחית את התחרות.

נוכח האמור לעיל, נחה דעתי כי בנסיבות העניין ובשלב זה, ההסדר אינו מעלה חשש לפגיעה של ממש בתחרות בשוק הרלוונטי ועל כן הוא ראוי לפטור. לנוכח החששות עליהם עמדתי לעיל, החלטתי להגביל את תקופת הפטור לתקופה בת 6 שנים.

5. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ולהעניק את הפטור המבוקש לתקופה של 6 שנים מיום מתן הפטור.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק, החלטתי זו נתונה לערר בתוך 45 ימים בפני אב"ד להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

אורי שוורץ

מ"מ הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ח סיון, תשע"ז

22 יוני, 2017